

Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai

DOI 10.17047/HADTUD.2015.25.3-4.117

A Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) Határrendészeti Tagozatának és a Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja Szent László Napja (korábban a Határőrség napja) alkalmából, 2015. június 25-én, a Rendőrség Tudományos Tanácsa közreműködésével *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai* címmel nemzetközi tudományos konferenciát szervezett. Helyszínül a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kara szolgált.

A két társaság pécsi szervezetei által évente hagyományosan megszervezett Szent László Napi megemlékezéssel egybefűzött konferenciáinak eddigi eredményei és az idei téma megválasztása alapján a rendezvényt nagy várakozás előzte meg. A szervezők (dr. Gaál Gyula, dr. Hautzinger Zoltán, dr. Zámbo Péter) által a konferencia elé kitűzött cél: *a társadalmi és a természeti változások környezeti hatásaiból adódó veszélyhelyzetek felismerésére, csökkentésére és elhárítására vonatkozó rendészeti módszerek és eszközök tudományos igényű feltárása és megvitatása, a rendészettudományi gondolkodás formálása, valamint a szakmai, gyakorlati protokoll fejlesztése.*

Napjaink konferenciáinak zöme a szervezők által gondosan megtervezett előadásokkal és felkért előadókkal zajlik. A jól bevált pécsi módszertan ettől lényegesen különbözik. Hónapokkal a konferencia előtt felhívásban teszik közzé a konferencia pontos idejét, helyét, címét és a kitűzött célokat. A konferenciára jelentkezőknek lehetőségük van a plenáris ülésen, illetve további négy szekcióban (rendészeti, biztonságelméleti, bűnüldözési, migrációs) a címhez kötődő tárgyban előadást tartani. A referálási szándékot a tervezett előadás címének és tartalmának rövid, vázlatos mellékelésével lehet jelezni. A konferencia színvonalas és időben jól körülhatárolható kereteire tekintettel a szervezők fenntartják a jogot a jelentkezések differenciált befogadására. Erre szükség is van, mert a jelentkezők száma mindig meghaladja a lehetőségeket, s már önmagában az előadás megtartására való kiválasztás is elismerést jelent.

A széles körben közzétett meghívót a tervezett programmal együtt mindkét társaság saját honlapján is közzétette. A 7 plenáris- és 40 szekció-előadás – az utánuk következő viták lehetőségével együtt – tartalmas programot ígért.¹

1 <http://rendeszettudomany.hu/content/megh%C3%ADv%C3%B3-9> (2015. 06. 27.); http://mhtt.eu/files/2015/PECS_HATARRENDESZ.pdf (2015. 06. 27.)

Történeti előzmények

Az MHTT Határrendész Szakosztálya 1991. augusztus 23-án alakult meg, 1995-től a neve Határőr Szakosztályra módosult. Pécsi Szakcsoportja² 2000. május 17-én kezdte meg működését nyolc taggal. A Szakcsoport 2001-ben, a Határőrség napja alkalmából rendezte meg első konferenciáját, s ebből a csírából mára széles körben ismert nemzetközi tudományos konferencia-sorozat fejlődött ki. A rendezvények témái nemcsak az azóta eltelt időszak főbb történéseit, hanem a rendészettudományi gondolkodás aktuális problémáit is reprezentálják.³

A „pécsi műhely” aktív tevékenysége és eredményei ahhoz is jó alapot szolgáltatottak, hogy az MRTT Határrendészeti Tagozata a Pécsi Határőr Igazgatóság székhelyén jöjjön létre, 2004. október 29-én. A két szervezet szoros kapcsolatához a 2006. november 21-én megkötött együttműködési megállapodás biztosította az intézményes kereteket. Ebben az is szerepel, miszerint mindkét fél „... kötelezettséget vállal arra, hogy egymás támogatásával olyan tudományos rendezvényeket szervez, kiadványokat jelentet meg, és kutatási projekteket folytat, amelyek erősítik a Határőrség hazai és nemzetközi megítélését, jó hírnevét, pozitív külső arculatát, hathatósan segítik elő a határrendészet korszerűsítését, továbbá a Határőrség modernizációját.”

A Határőrség és a Rendőrség integrációja után sem tört meg a közös munka lendülete. A két szervezet közötti kapcsolatotot mi sem példázza jobban, mint hogy többen mindkét szervezetben tagok vagyunk.

A 2015. évi konferencia

A fővédnöki szerepet vállaló dr. Pintér Sándor belügyminiszter levélben köszöntötte a konferenciát. Üzenetében kiemelte, hogy *a társadalom fejlődésével és a technikai modernizációval egyidejűleg a rendészet globális, nemzeti, és helyi szinten is újfajta, és folyamatosan*

2 <http://www.pecshor.hu/MHT%20bio.htm> (2015. 06. 27.)

3 Az eddigi konferenciák címei:

1. A határellenőrzés múltja, jelene és jövője (2001).
2. Határőrség és rendészet (2002).
3. A Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben (2003).
4. Magyar határellenőrzés – európai biztonság (2004).
5. A Határőrség a minőség útján (2005).
6. Határellenőrzés a veszélyhelyzetek tükrében (2006).
7. Határőrség és rendőrség – az integrált rendvédelem (2007).
8. A közigazgatási szervek, önkormányzatok és a civil szervezetek együttműködésének lehetőségei . az emberkereskedelem áldozatává válás megelőzésében (2007).
9. A rendészet és a rendvédelem – kihívások a XXI. században (2008).
10. A rendészet kultúrája – kulturált rendészet (2009).
11. Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és biztonság (2010).
12. Rendészeti kutatások – a rendvédelem fejlesztése (2011).
13. A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások (2012).
14. 2013: A változó rendészet aktuális kihívásai.
15. Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok (2014).

A konferenciák anyagai visszamenőleg is tanulmányozhatók (a Magyar Tudományos Művek Tárában is tudományosnak elismert) Pécsi Határőr Tudományos Közlemények (ISSN: 1589-1674) című tanulmánykötetekben.

változó kihívásokkal szembesül. Ezekre a kihívásokra megoldásokat kell találnunk, s mindez folyamatos fejlődést igényel. Megítélése szerint rendvédelmi szerveink ennek az elvárásnak kivétel nélkül megfelelnek. Megvan az a belső szakmai indíttatás bennük, hogy lépést tartsanak a biztonságot fenyegető kihívásokkal. Kifejezte meggyőződését, hogy a tudományos konferencián megjelenő előadók és résztvevők közös gondolkodása olyan valós jövőbeni értékeket teremt, amelyek hozzájárulnak a rendvédelmi szervek fejlődéséhez, a szakszerű és jogszerű feladatellátáshoz, s ezeken keresztül az állampolgárok biztonságának további erősödéséhez.

A plenáris ülés⁴

Az előadások sorát dr. Irk Ferenc kriminológus, professor emeritus, az MTA doktora nyitotta a *Rendőrség az internetvilág labirintusában* címmel. Gyakorlati példák alapján mutatta be a rendőrség és a média kapcsolatának átalakulását és az ebből származó veszélyeket. Míg régen a média csupán a rendőrség írásbeli közleményeire volt utalva, mára már gyakran a rendőrséget megelőzően ad hírt a bűncselekményekről, s a rendőri tevékenység szabálytalanságai szinte azonnal a társadalmi nyilvánosság elé tárulnak. A rendőrség által adott információk nem mindig érik el a kívánt hatást. Sőt, sokszor új életre kelnek, elferdülnek. A bűnmegelőzési céllal pedagógiai alkalmazásra készült videók illetéktelen és szakszerűtlen felhasználása még károkat is okoz. A rendőrségnek a közelmúlt negatív eseményeiből le kell vonnia a tanulságokat és meg kell újítania médiatevékenységét.

Dr. Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy, az MRTT főtitkára *A XXI. század humán kihívásairól* szólva figyelmeztetett, hogy ha nem tanulmányozzuk a rendészet történetét, akkor nem értjük meg jelenlegi helyzetünket és nem tudjuk a folyamatokat sem kezelni. Ugyan a rendészeti tisztképzésben a négyéves képzésre vonatkozó elképzelések még csak most öltönek tervszerű kereteket, már látnunk kell, hogy a társadalmi korfa nemcsak a tisztképzés, hanem a teljes rendészeti utánpótlás számára kedvezőtlenül alakul. Ez új szemléletet igényel. A felvételtkor nem a rendőrséggel szembeni általános követelményeket kell számon kérni, hanem az egyes munkakörök által megkövetelt személyiségjegyeket kell vizsgálni. A kihívások közül kiemelte a társadalom rendőrséggel szembeni információs előnyét.

Dr. Ruzsonyi Péter büntetés-végrehajtási dandártábornok, a Nemzeti Közszerületi Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára számára a vezérfonalat *A börtön, mint veszélyforrás* jelentette. Statisztikai adatokkal és nemzetközi példákkal érzékeltette a probléma jelentőségét. Megállapította, hogy a lakosság tájékozatlan a börtönviszonyokról. Ismernünk kell a veszélyforrásokat, hogy ne féljünk azoktól, hanem fel tudjunk készülni az elkerülésükre.

Dr. Balla Zoltán, az NKE Rendészettudományi Kar Alkotmányjogi és Közigazgatási Jogi Tanszék tanszékvezető egyetemi docense előadásának tárgya *A biztonság, mint a rendészet központi eleme* volt. A rendészet, a biztonság fogalmának meghatározásával

4 Levezető elnök: dr. Zámbó Péter rendőr ezredes.

foglalkozó tudósok gondolatait felidézve azt emelte ki, hogy ők a rendészettudomány bázisát is megteremtették. Vitára, eszmecserére hívta azokat, akik tagadják a rendészet, a rendészettudomány létezését is. Olyan fórumokra van szükség, ahol az ellentétes vélemények egyszerre nyerhetnek kifejtést, ütközhetnek.

Dr. Hajas Barnabás, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszék adjunktusa előadásának tárgya *Az általános közigazgatási eljárási szabályok jelentősége a modernkori veszélyek rendészeti kezelésében* volt. A közigazgatás és a rendészet múltbeli kapcsolatából kiindulva bemutatta azokat a kihívásokat, amelyekre az aktuális közigazgatási eljárási kodifikáció során kell válaszokat adni.

Dr. Fenyvesi Csaba, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi és Kriminálisjogi Tanszék egyetemi docense a tőle megszokott lendülettel, lebilincselő logikával szólt *A kriminálisjogi veszélyeiről*. Külföldi és hazai példákkal mutatta be, hogy a kriminálisjogi hibák hogyan vezethetnek (sokszor visszavonhatatlanul tragikus) téves ítéletekhez. Részleteiben is megtervezett demonstrációval támasztotta alá, hogy az emberi érzékelés határai gyakran korlátozottak. A tudomány fejlődése is közrejátszik abban, hogy fény derül a múltbeli kriminálisjogi hibákra.

Dr. Takács Árpád tűzoltó dandártábornok, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság országos iparbiztonsági főfelügyelője *Az iparbiztonság kialakulása és helye a katasztrófavédelmi rendszerben* címet viselő témát választotta. A történeti áttekinthetőségből kitűnt, hogy az integrált katasztrófavédelem létrejötte az iparbiztonságot is növelő tényező volt. Az iparbiztonsági hatóság nemcsak a veszélyesáru-szállítás ellenőrzése felett gyakorol szigorú felügyeletet, hanem a veszélyes üzemek felett is. A katasztrófák kezelése során megvalósuló központi irányításnak fontos feltétele a védelmi igazgatási tevékenység megfelelő szintű szabályozása.

A szekcióülések

Délután négy szekcióban folytatódott a tanácskozás:

- I. Veszélyhelyzetek rendszere
(Szekcióvezető: dr. Gaál Gyula rendőr alezredes)
- II. Biztonság és rendészet lehetséges metszéspontjai
(Szekcióvezető: dr. Varga János nyugállományú határőr ezredes, főiskolai tanár)
- III. A bűnügyi rendészet aktualitásai
(Szekcióvezető: dr. Fenyvesi Csaba egyetemi docens)
- IV. A migráció veszélyei és rendszere
(Szekcióvezető: dr. Hautzinger Zoltán egyetemi docens)

Ezen sorok írója a *Biztonság és rendészet lehetséges metszéspontjai* című szekció munkájában vett részt, így erről van lehetősége személyes benyomásait összefoglalni. A szekcióban több rendvédelmi szerv, hivatásrend képviselője fejthette ki gondolatait, nyilvánvalóan saját szervezetük, munkaterületük és tudományos nézeteik szerint. Ezért a szekcióvezető bevezetőjében a közös gondolkodás vezérfonalául az állam biztonságot szolgáltató funkcióját ajánlotta. A biztonságot átfogó módon

közelítette meg, mely a személyi biztonságtól akár a globális biztonságig (is) terjedhet. Központi problémája az aktuális biztonsági kihívások meghatározása és a lehetséges válaszok vizsgálata, majd a hatékony reagálás. Az állam külső és belső biztonságának szoros egységet kell képeznie.

Dr. Teke András nyugállományú határőr ezredes – miközben a *Funkcionális veszélyelhárítás és/vagy kódolt veszélygenerálás?* kérdésre válaszolt – további elgondolkodtató kérdéseket is feltett: a rendészetről, rendészettudományról, veszélygenerálásról szólva hol érhető tetten a folyamat- és rendszerszemlélet? Mi tartozik a rendészeti rendszerbe? Beszélhetünk-e a rendészeti rendszer megbízhatóságáról? Miért nincs rendészeti stratégia? A külső veszélyeket már sokan leírták, de mi van azokkal, amelyek a rendészeti működésből erednek? Mi a gond a rendészeti képességtervezéssel?

Dr. Kóhalmi László a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék tanszékvezető egyetemi adjunktusa a *terrorizmus elleni küzdelem rendészeti aspektusait* fejtette ki. Meglátása szerint, ha a terrorizmus többnyire vallási színezetben is jelenik meg, okai inkább társadalmi jellegűek és sokszor a személyiségből, annak körülményeiből, a szociális helyzetből fakadnak. Magyarországnak fontos lenne a terrorizmussal kapcsolatos információk adatbázisba szervezése. Olyan külső kutatók bevonását látja szükségesnek, akik nem függenek a rendőrségtől.

Dr. Klemencsics Andrea, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Nemzetközi Tanszék PhD-hallgatója a *Modernkori rabszolgaság* hét fajtáját is bemutatta. Jogi normák, esettanulmányok alapján megállapította, hogy a fogalmi meghatározásokban nem az emberkereskedelem, hanem a kizsákmányolás a közös pont.

Dr. Tarján Gábor, az NKE Rendészettudományi Kar Alkalmazott Rendészettudományi Tanszék főiskolai docense a menekültügy etikai oldalát, a felelősség és a bűnösség problémáját tárta elénk. Előadásának címe: *Vissza a halálba, avagy kiért tartozunk felelősséggel?*

Dr. Sebestyén Attila büntetés-végrehajtási ezredes, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága rejtjelfelügyelője *Az információvédelem felügyeleti szerepköreinek aktuális kérdéseiről* szólva megállapította: „azon kívül, hogy az informatikát szlogenként használjuk, nem nagyon tudjuk, hogy miről van szó”. A felügyeleti munka jogi környezetének, az összeférhetetlenségnek, a feladat és hatáskör anomáliáinak számbavétele után a szervezeti működés átalakítását és a jogi szabályozás pontosítását sürgette.

Prisznyák Szabolcs büntetés-végrehajtási őrnagy, az NKE Hadtudományi Doktori Iskola PhD-hallgatója az informatikai rendszereink biztonságát elemezve azt mutatta be, hogy *Miért veszélyes, ha veszélyben vannak az informatikai rendszereink?* További kérdéseire adott válaszainak konklúziója, hogy a technológiai fejlődés ezen a területen is megelőzi a szabályozást.

Sutka Barbara Éva, az Országos Rendőr-főkapitányság Titkársági Főosztály Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya ügyintézője, az NKE Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola hallgatója is érdekes szemléletmódot választott, ugyanis a lakosság oldaláról vizsgálta a *Schengeni Információs Rendszer (Schengen Information System – SIS) II. helyét és szerepét a társadalmi változások környezeti hatásaiból adódó veszélyhelyzetek felismerésében, csökkentésében és elhárításában.*

Szabó Lajos nyugállományú rendőr alezredes, okleveles biztonságtechnikai mérnök, a Rendvédelmi és Magánbiztonsági Oktatásért és Kutatásért (REMOK) alapítvány kuratóriumi elnöke rendhagyó módon videó-előadást tartott *az épített környezet meghibásodásairól, katasztrófáinak kezeléséről*. Képei alapján jelentős biztonsági kockázatok vannak ezen a téren. Nem állnak rendelkezésre megfelelő adatok, a rendelkezésre állók sincsenek rendszerbe szervezve. Pedig ez az alapja a veszélyek megbízható értékelésének, a szükséges rendészeti intézkedések megtételének.

*

Az előadásokat követő vita során a jelenlévők azt vizsgálták, hogyan lehetne a tudományos konferenciákon felvetett gondolatokat a tettek mezején is kamatoztatni.

Dr. Sebestyén Attila büntetés-végrehajtási ezredes javaslatot tett az MRTT Informatikai Tagozata létrehozására.

* * *

A konferencia záróakkordjaként a plenáris ülés és a szekciók vezetői összegezték az eredményeket. Ezek alapján úgy ítéltető, hogy a 102 résztvevő találkozója és közös munkája nemcsak élményszerű, de hasznos is volt. Fogalmak, vélemények ütköztek, melyeket minden bizonnyal részletesebben olvashatunk a novemberben megjelenő tanulmánykötetben.⁵ Megjegyzendő, hogy a tapasztalatok szerint még Budapestről, az ország távolabbi településeiről, sőt Pozsonyból is megérte ellátogatni a tudomány „pécsi műhelyébe”.

Varga János

5 A konferencián elhangzott előadások szerkesztett anyagai a 2015. évtől megújuló Pécsi Határőr Tudományos Közlemények tizenhatodik számában lesznek hozzáférhetők az érdeklődők számára.